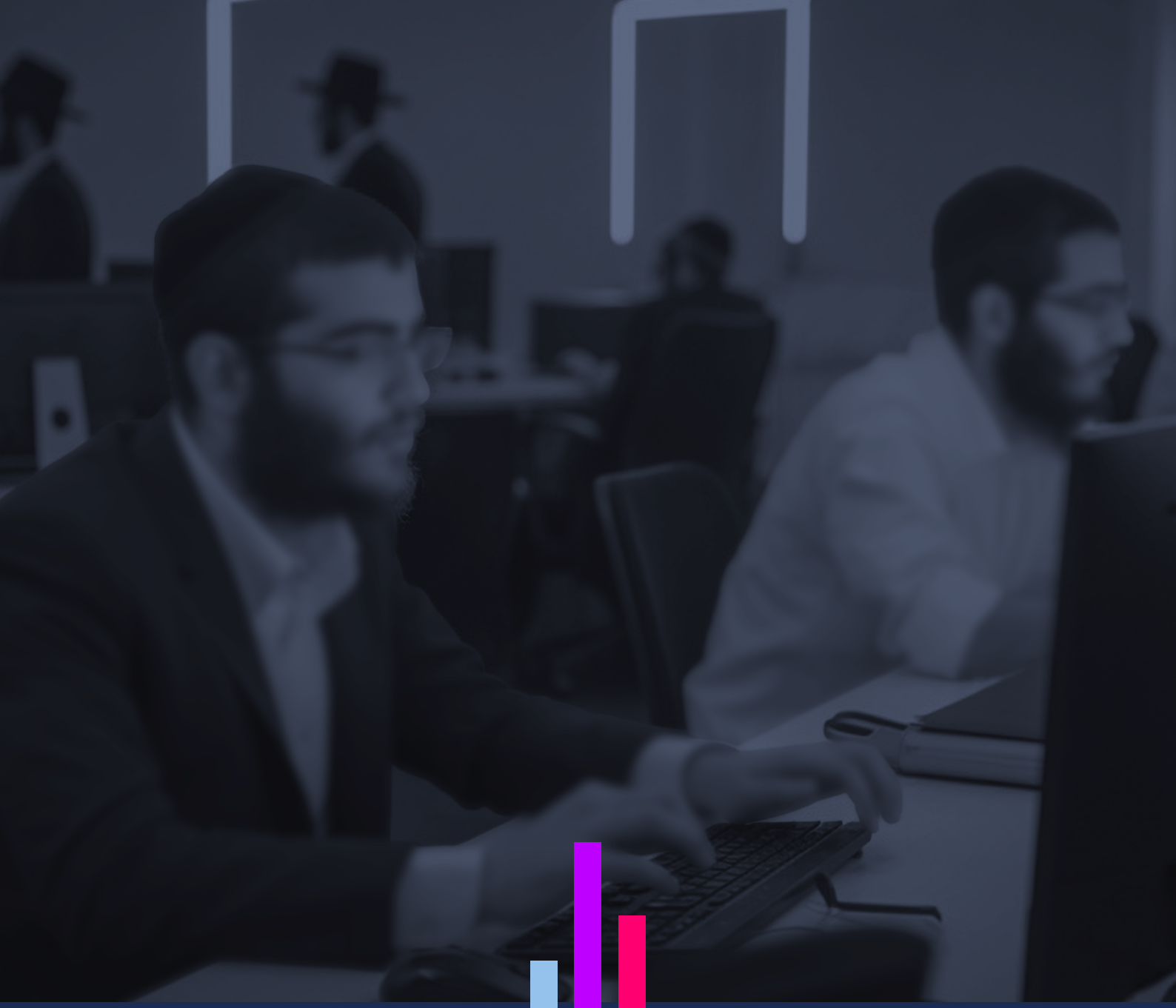

צעדים למיצוי פוטנציאל התעסוקה במשק (פוטנציאל תעסוקת גברים חרדים)

דוח מעקב

דצמבר 2025

CECI
המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

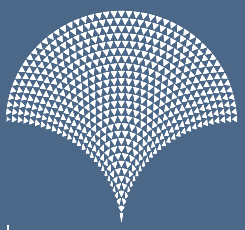

CECI | המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

אודות המרכז להעצמת האזרח

המרכז להעצמת האזרח הוא ארגון חברה אזרחית הפועל בתחומי הממשל, ועוסק באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת והנגשתם לציבור. "המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את טיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

עריכה גרפית: מיכל סמו־קובץ | המשרד לעיצוב גרפי, אוניברסיטת תל אביב

דוח מעקב

דצמבר 2025

צעדים למיצוי פוטנציאל התעסוקה במשק (פוטנציאל תעסוקת גברים חרדים)

על בסיס החלטת ממשלה 1907, מיוני 2024

דו"ח המעקב נכתב במסגרת פרויקט "המוניטור" של המרכז להעצמת האזרח המבצע ניטור ומעקב אחר יישום מדיניות הממשלה

הדוח נכתב ע"י רפאל אישח, תחקירן בפרויקט המוניטור

בהנחיית מיכל בן משה, סמנכ"לית מדיניות, המרכז להעצמת האזרח
ואביטל שטרן, מנהלת פרויקט המוניטור

תוכן העניינים

3 תקציר

5 טבלה מסכמת – החלטת ממשלה 1907

6 רקע

8 פירוט מרכיבי החלטה 1907 – סטטוס יישום

10 חסמים ומאפשרים

12 סיכום, תובנות ומסקנות

תקציר

החלטת ממשלה 1907 התקבלה ביוני 2024 כצעד משלים להחלטת ממשלה 198 מאוגוסט 2021, מתוך מטרה לעמוד ביעד תעסוקה של כ־70% בקרב גברים חרדים עד לשנת 2030. הצורך בהחלטה התחדד לאור נתונים שהצביעו על קצב גידול איטי של כ־4.3% בלבד בשיעור התעסוקה בין השנים 2018–2023, פחות מ־1% בשנה, קצב שאינו מאפשר עמידה ביעדים ללא התערבות ממשלתית משמעותית. על יישום ההחלטה היו אמונים משרד העבודה והרשות לפיתוח כלכלי־חברתי למגזר החרדי כגורמים האחראים, לצד אגף התקציבים.

מבקר המדינה הגדיר את שילוב האוכלוסייה החרדית בתעסוקה איכותית כיעד לאומי, והדגיש כי שיעור ההשתתפות הנמוך מאט את ההתקדמות הכלכלית של המשק כולו. נתוני הלמ"ס מחזקים תמונה זו ומצביעים על מגמה מדאיגה, כאשר נכון לסוף הרבעון הראשון של שנת 2025, שיעור התעסוקה בקרב גברים חרדים ירד ל־53.6%, זאת לעומת 86% בקרב גברים יהודים שאינם חרדים, פער של למעלה מ־30%. יתרה מזאת, נראה כי מלחמת "חרבות ברזל" וחוק הגיוס העומד בפתח, מנעו את עליית אחוזי התעסוקה ואף גרמו לנסיגה שכן גברים חרדים שאינם זכאים לפטור מגיוס אך מצטרפים לשוק העבודה, הינם המועמדים הראשונים למעצר בגין אי גיוסם.

דו"ח זה בחן שישה סעיפים אופרטיביים מתוך ההחלטה, והעלה תמונת ביצוע מעורבת: סעיף 1 יושם (17%), 3 סעיפים יושמו חלקית (50%) ו־2 סעיפים לא יושמו כלל (33%). משרד העבודה הציג עשייה חיובית בקידום תוכניות הכשרה, כאשר בולט במיוחד מיזם "קודקוד" בשיתוף עמותת JBH, שבמסגרתו החלו למעלה מ־200 גברים חרדים מכינה הכוללת לימודי ליבה ומבוא לתכנות לקראת שילוב ביחידות טכנולוגיות בצה"ל. כמו כן, תוכניות להנגשה דיגיטלית של תכנים נמצאות בשלבי סגירה ועתידות לפעול בקרוב.

מנגד, נמצאו כשלים מהותיים ביישום מרכיבים קריטיים בהחלטה. המשרדים כשלו בקידום מנגנון הלוואות ללומדים, צעד שלא קודם בתוכנית העבודה בשענה לחוסר יכולת ביצוע במסגרת הזמנים. בנוסף, משרד העבודה לא גיבש תוכנית עבודה הכוללת יעדי השכלה ושכר ברורים, מחדל המונע יכולת למעקב אפקטיבי אחר איכות התעסוקה. בהיבט התקציבי, נרשם פער ביישום כאשר תקציב של 10 מיליון ש"ח המיועד למרכזי חדשנות ויזמות הייטק לא הועבר, מאחר שהפנייה התקציבית של רשות החדשנות כלל לא נדונה בוועדת הכספים. ראוי לציין כי במהלך העבודה על הדו"ח נתקל צוות המוניטור בחוסר שיתוף פעולה מצד משרד העבודה והרשות לפיתוח כלכלי־חברתי למגזר החרדי, תוך אי עמידה בחובות חופש המידע.

ניתוח הממצאים מצביע על מספר חסמים מרכזיים המונעים את הצלחת ההחלטה. ראשית, ניכרת "מדיניות צבועה" שבה הממשלה מציבה יעדים שאפתניים אך אינה מספקת כלים פרקטיים למימושם, דוגמת אי־פיתוח מנגנון ההלוואות המשאיר את רמת הלימודים בסיסית ואינו מאפשר התקדמות להשכלה גבוהה. שנית, היעדר לוחות זמנים מחייבים (דד־ליין) בגוף ההחלטה הוביל לגרירת

החלטת ממשלה 1907 מתאריך 23.06.2024

שם ההחלטה: צעדים למיצוי פוטנציאל התעסוקה במשק.

מטרה במילים "רגילות": להעלות משמעותית את שיעור התעסוקה של גברים חרדים עד 2030.

הסבר: לצמצם פערים כלכליים וחברתיים, להפחית תלות בקצבאות, לחזק את המשק הישראלי ולהבטיח השתלבות מלאה יותר של החברה החרדית בשוק העבודה ובכלכלה.

גורם אחראי: משרד העבודה, הרשות לפיתוח כלכלי חברתי לחברה החרדית.

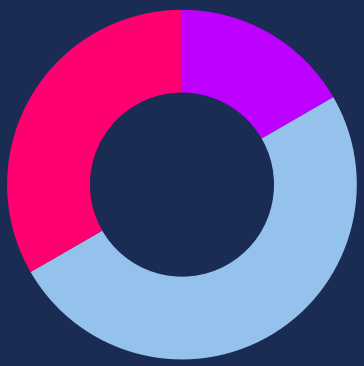

17% יושם
50% יושם חלקית
33.3% לא יושם

רגליים ולקצב יישום שאינו תואם את היעד של שנת 2030. כמו כן, קיים כשל במערך התמריצים, כאשר יציאה לעבודה בשכר נמוך גוררת פגיעה בהטבות סוציאליות (כגון סבסוד מעונות), מה שיוצר תמריץ שלילי להשתלבות במשק כאמור בדוח בנק ישראל לשנת 2024 ובדוחות אגף הכלכלן הראשי במשרד האוצר.

לצד החסמים, זוהו גורמים מאפשרים בתוך מבנה ההחלטה שעשויים לסייע במידה וייושמו כראוי. חלוקת העבודה בהחלטה הוגדרה היטב עם שיוך משימות ברור לכל גורם, דבר שיצר בהירות ניהולית. כמו כן, ההחלטה כללה ציון מפורש של מקורות תקציביים קיימים, מה שהיה אמור להקל על זרימת המשאבים.

תמונת המצב המספרית העולה מן הדו"ח משקפת את הפער בין התכנון לביצוע. בעוד היעד הממשלתי עומד על 70% תעסוקת גברים חרדים בשנת 2030, הנתונים העדכניים לרבעון הראשון של 2025 מראים נסיגה ל־53.6% בלבד. מבחינה תקציבית, ההחלטה הקצתה סך כולל של 70 מיליון ש"ח, אך בפועל מומשו כ־60 מיליון ש"ח בלבד עקב חסמים בוועדת הכספים.

נדרשים מספר תיקונים מהותיים לצורך הגעה אל היעד שהוצב. ראשית, יש לבצע בחינה מחדש של מודל התמריצים הכלכלי. המצב הנוכחי יוצר "תמריץ שלילי", שכן יציאה לעבודה גוררת אובדן זכויות והטבות סוציאליות (כגון דרגות סבסוד במעונות), באופן שהופך את היציאה לעבודה ללא משתלמת כלכלית למשק הבית.

שנית, קיימת דחיפות בהפעלת מנגנון ההלוואות ללומדים, שכן ללא סיוע במימון המחיה בתקופת הלימודים, גברים חרדים בעלי משפחות אינם יכולים לפנות ללימודי עומק המקנים כושר השתכרות גבוה.

שלישית, נדרש כי גורמי הביצוע יעבדו יחד עם המועצה להשכלה גבוהה. תוכניות הליבה הממשלתיות חייבות להיות מסונכרנות עם דרישות האקדמיה, כדי להבטיח שבוגרי ההכשרות יוכלו להמשיך ללימודים אקדמיים ולפריצת "תקרת הזכוכית" התעסוקתית, גם ללא תעודת בגרות סטנדרטית.

ולסיום, החלטות הממשלה הבאות חייבות לכלול לוחות זמנים (דד־ליין) קשיחים לביצוע, ולקבוע מדדים ברורים של רמות שכר והשכלה, ולא רק שיעורי השתתפות, כדי לוודא כי המהלכים שננקטו תורמים לפריון המשק ולא מייצרים כוח עבודה זול.

טבלה מסכמת – החלטת ממשלה 1907

יושם | לא יושם | יושם חלקית

מס' סעיף	מרכיב ההחלטה	משרד אחראי	מה קורה עם זה?	סטטוס
1.א.1	פיתוח תוכניות תעסוקה איכותיות עם שכר גבוה לגברים חרדים על ידי סבסוד הלימודים, ופיתוח תכנים מונגשים דיגטלית	משרד העבודה	התוכניות הדיגיטליות נמצאות בשלבי סגירה ועתידים להתחיל לפעול בקרוב	יושם חלקית
2.א.1	פיתוח תוכניות אשר יתנו תשואה גבוהה להשכלה ותרומה לצורכי ביטחון	משרד העבודה	נפתח מיזם משותף יחד עם עמותת JBH להפעלת תכנית "קודקוד" אשר כוללת מספר מסלולים לשילוב חרדים במקצועות טכנולוגיים בצה"ל. במחזור מרץ 2025 שנפתח החלו למעלה מ־200 גברים חרדים מכינה הכוללת מתמטיקה אנגלית ומבוא לתכנות.	יושם
3.א.1	מתן הלוואות על בסיס הכנסה ובפרט ללימודים המקנים תשואה גבוהה	משרד העבודה	מנגנון הלוואות לא קודם בתוכנית העבודה של המשרד עקב חוסר יכולת לבצע זאת במסגרת הזמנים של החלטת הממשלה.	לא יושם
ב.1	גיבוש תוכנית עבודה מפורטת עם קביעת יעדי השכלה ושכר, אשר יעברו את אישור אגף התקציבים ויעברו לעיון הרשות לפיתוח כלכלי חברתי של המגזר החרדי	משרד העבודה	לא נקבעו יעדי השכלה ושכר באופן המאפשר לבצע מעקב אחר התקדמות התוכניות השונות ואחוז התעסוקה בקרב גברים חרדים.	לא יושם
ג.1	הקצאת תקציב של 70 מיליון ש"ח אשר ייצא מתקציב שכבר הוקצה בחוק ההסדרים לנושא של תעסוקת והשכלת גברים חרדים	אגף התקציבים	כל העברות התקציב בוצעו למעט מרכזי החדשנות לפיתוח מרכז חדשנות לעידוד יזמות הייטק במגזר החרדי, בתקציב של 10 מיליון ש"ח, מאחר והפניה התקציבית של רשות החדשנות לא נדונה בוועדת הכספים	יושם חלקית
2	בחינת הצורך בקידום התוכניות האמורות תוך התאמה לאנשים עם מוגבלויות.	משרד העבודה	בוצעה בחינה אך לא קיימת היתכנות לקידום החלטת ממשלה ייעודית לטובת אנשים עם מוגבלויות זאת בשל ריבוי משימות ואתגרי כוח אדם.	יושם חלקית

רקע

סוגיית היקף העובדים בחברה החרדית מעסיקה את מדינת ישראל שנים רבות. היקף החרדים העובדים מושפע, בין היתר, מסוגיית גיוס החרדים, וכן מסוגיית ההשכלה המוקנית לצעירים חרדים בילדותם ובנערותם, ומהתפתחויות פנים קהילתיות בחברה החרדית על כל גווניה.

השתלבותם או אי השתלבותם של חרדים במשק ובשוק העבודה יש לה השפעה רבה על כלל החברה הישראלית. תשלומי מיסים אשר לא מגיעים לכדי מיצוי בקהילה החרדית, כניסה של משפחות רבות מתחת לקו העוני לאור האבטלה הקיימת ויצירת תלות במשרדי הממשלה ובמענקים הניתנים על ידי משרד הדתות, ביטוח לאומי וכדומה. בנוסף, לאור חוסר ההשכלה, רבים מהחברה החרדית עובדים בעבודות פשוטות קרי עבודות שלא מצריכות השכלה. דבר שגורם לניתוק מהחברה הכללית, וחוסר רצון להשתלב בשוק העבודה מאחר ואין ביכולתם להיכנס לעבודות טובות עם תשואה גבוהה.

ע"פ דוח של משרד האוצר[1] וכן ע"פ דוח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת[2] בשנת 2023 שיעור התעסוקה של גברים חרדים עמד על 55.8%. לשם ההשוואה, אחוזי התעסוקה לשנת 2023 במגזר הכללי בקרב גברים עמד על 88.2% פער של 32% אחוזים בין המגזרים. על פי נתוני הלמ"ס בסוף שנת 2024 רק כ־54% מהגברים החרדים היו מועסקים לעומת כ־85.5% בציבור הגברים היהודי שאינו חרדי. ובסוף הרבעון הראשון לשנת 2025 שיעור זה ירד ל־53.6% בקרב הגברים החרדים, ועלה ל־86% בקרב גברים יהודים שאינם חרדים.[3]

בהחלטת ממשלה 198 מ־08.2021 שבה נקבעה התכנית הכלכלית לשנים 2021-2022, נקבע כי היעד לשנת 2030 יעמוד על 65% אחוזי תעסוקה בקרב גברים חרדים במגזר החרדי, אך במידה וגיל הפטור מצבא יעמוד על 22 ומטה, אזי היעד יעמוד על 70%.[4]

עולה מהאמור כי ע"פ דו"ח אוצר המדינה קצב עליית תעסוקת חרדים בין השנים 2018-2023 עמד על 4.3%. כלומר קצב העליה השנתי הינו פחות מ1%, הרבה פחות מקצב העלייה המצופה בשנים הקרובות עד לשנת 2030 על מנת לעמוד ביעד שהוצב בהחלטת ממשלה 198.

לאור החלטת ממשלה 198, התקבלה החלטת ממשלה 1907 ביוני 2024 שמטרתה לקדם דרכים על מנת להגיע ליעד בשנת 2030, ולמצות את פוטנציאל התעסוקה במשק בקרב גברים חרדים. ע"פ דברי ההסבר להחלטה,[5] אחוזי התעסוקה בשנת 2024 עדיין עמדו על 55% ועל מנת להגיע ליעד הנדרש בשנת 2030 על אחוזי התעסוקה לעלות בכל שנה ב2% ונדרשים צעדים על מנת לעמוד ביעד זה.

בהחלטת הממשלה פורטו מספר דרכים על מנת לנסות לקדם את תעסוקת הגברים החרדים ולהעלות את אחוזי התעסוקה. הראשונה, פיתוח תוכניות לתעסוקת גברים חרדים ע"י הכשרת בסיס ותכנים דיגיטליים. השנייה, תוכניות להשכלה גבוהה תוך מתן תוצאה גבוהה להשכלה ותרומה לביטחון המדינה אשר תסייע לצרכי מערכת הביטחון. השלישית, מתן הלוואות לאנשים שישתתפו בתוכניות אלו. הרביעית, גיבוש תוכנית עבודה עם קביעת יעדים של רמת ההשכלה ורמת השכר הנגזרת מההשכלה. חמישית, בחינה ובניית תוכנית עבודה לשילוב גברים חרדים עם מוגבלות בתעסוקה ברמה גבוהה ובמשק.

ע"י הצבת יעדים אלו, הממשלה מעוניינת להעלות את אחוזי החרדים שילמדו בתוכניות טובות באקדמיה שיביאו אותם לשכר גבוה ולצמצם את הפער הן בתחומי התעסוקה והן ברמת השכר של החברה החרדית. כמו כן, לפתוח לגברים החרדים מקצועות שיכולים לתרום לביטחון המדינה ואולי אף להשתלבותם של חרדים במסגרות ביטחוניות היכולות להשפיע על גיוסם.

יתרה מזאת, ע"פ דו"ח שפורסם ע"י המכון הישראלי לדמוקרטיה נאמר כי לאור מגמת ההתפתחות בחברה החרדית, והשוואתם לחברה החרדית בארה"ב שם אחוזי העבודה בקרב גברים חרדים עומדים על קרוב ל־70%,

1 https://www.gov.il/BlobFolder/dynamiccollectorresultitem/periodic-review-10092023/he/weekly_economic_review_periodic-review-10092023.pdf

2 https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/fb72bbe2-b735-ee11-815a-005056aac6c3/2_fb72bbe2-b735-ee11-815a-005056aac6c3_11_20243.pdf

3 https://www.cbs.gov.il/he/cbsNewBrand/Pages/%D7%9E%D7%A2%D7%A7%D7%91-%D7%90%D7%97%D7%A8-%D7%99%D7%A2%D7%93%D7%99-%D7%AA%D7%A2%D7%A1%D7%95%D7%A7%D7%94-%D7%9E%D7%9E%D7%A9%D7%9C%D7%AA%D7-%99%D7%99%D7%9D.aspx

4 https://www.gov.il/he/pages/dec198_2021

5 https://www.gov.il/BlobFolder/reports/seder-gov200624/he/Seder_Gov_seder-n787.pdf

ניתן לקבוע את שיעורי התעסוקה לגברים חרדים לשנת 2030 על 70%.[6]

שאיפות אלו הם ברות השגה כל עוד הממשלה תציב לנגד עיניה את חשיבות השתלבותם של חרדים במשק. השגת מטרה זו תביא להקלות רבות על החברה הישראלית כולה כמו העלאת התוצר המקומי הגולמי והשפעתו על הסחר העולמי של מדינת ישראל והצבתו במקום טוב אשר ישפיע על מחירי הסחורות וכפועל יוצא על המחירים ברשתות המזון; חלוקת נטל המיסים על אנשים עובדים נוספים, ובכך ניתן יהיה להוריד במיסים לכלל האוכלוסיות. תשלומי הביטוח הלאומי יושפעו אף הם לאור הכנסה מכמות גדולה יותר של אנשים. צמצום העוני בקרב החברה החרדית ולאור כך אף צמצום המשאבים שמופנים לקהילה זו ע"י משרדי הממשלה השונים ובכך ניתן יהיה להשקיע כספים אלו במטרות חשובות אחרות.

6 https://www.idi.org.il/media/13235/haredi-integration-in-employment.pdf

פירוט מרכיבי החלטה 1907 – סטטוס יישום

1.א.1. פיתוח תוכניות והנגשתם דיגיטלית

מטרת סעיף זה הינה להרחיב ולפתח תוכניות תעסוקה איכותיות עם שכר גבוה לגברים חרדים. מימוש תוכניות אלו הינה במטרה להקנות השכלת בסיס לכלל הגברים החרדים אשר לא למדו לימודי ליבה, וזאת, על ידי סבסוד הלימודים ופיתוח תכנים אשר יונגשו דיגיטלית. תוכניות אלו אמורות להיפתח על ידי משרד העבודה ובהתייעצות עם האגף לפיתוח כלכלי חברתי של המגזר החרדי. בסעיף אין זמן שהוגדר אך מאחר ומטרת תוכניות אלו הינה לעמוד ביעדים שהוגדרו לשנת 2030 בהחלטות ממשלה קודמות, נראה כי על מנת לראות את התוצאות בשטח עליהם לצאת לפועל תוך שנה עד שנה וחצי מיום פרסום ההחלטה.

סטטוס **יושם חלקית**

ממענה על בקשת חופש מידע משרד העבודה מסר כי התוכניות נמצאות בשלבי סגירה והפעלתן תחל בקרוב. נכון למועד מסירת התשובה, התוכנית הינה בשלבי סגירת המודל לפיתוח והפעלת פלטפורמה דיגיטלית אשר תכלול קורסי אנגלית ומתמטיקה הכוללים את התוכן הנלמד במכינה ללימודי הנדסאים של מה"ט. ההפעלה צפויה להתחיל בחודשים הקרובים.

2.א.1. שילוב בהשכלה גבוהה שתתרום לצרכי הביטחון

חלק ממטרות התוכניות האמורות בסעיף הקודם, הינן לשלב את הגברים החרדים בהשכלה הגבוהה בתארים ובהכשרות מקצועיות. השילוב אמור להיעשות בליווי אנשי מקצוע ותמיכה לסטודנטים אשר לרוב עלולים לחוות ניכור מהקהילה בעת יציאתם להשכלה גבוהה. תינתן עדיפות לתוכניות אשר יכולות להביא תועלת גדולה יותר לצרכי ביטחון ולהשכלתם של הלומדים. פיתוח התוכניות והמעטפת המיועדת למשתתפים מוטלת על משרד העבודה.

סטטוס **יושם**

משרד העבודה מסר כי נפתח מיזם משותף יחד עם עמותת JBH להפעלת תכנית "קודקוד" אשר כוללת מספר מסלולים לשילוב חרדים במקצועות טכנולוגיים בצה"ל. במחזור מרץ 2025 שנפתח החלו למעלה מ־200 גברים חרדים מכינה הכוללת מתמטיקה אנגלית ומבוא לתכנות כך שיוכלו בסופה לעבור את מבחני הקבלה ליחידות השונות בצה"ל.

3.א.1. מתן הלוואות

סעיף זה מקנה את האפשרות להלוואות למשתתפים בתוכניות שיפתחו אשר יתרמו להכנסה גבוהה לעובדים, למשק ולביטחון. הקריטריונים להלוואות יהיו על בסיס הכנסותיהם, וכן על בסיס תוכנית הלימודים שבה הם משתתפים כך שהשתתפות בתוכנית אשר תרומתה למדינה גבוהה יותר תקבל קדימות בקבלת ההלוואה.

סטטוס **לא יושם**

ממשרד העבודה נמסר כי סעיף זה בהחלטה של פתיחת מנגנון הלוואות לא קודם בתוכנית העבודה של המשרד עקב חוסר יכולת לבצע זאת במסגרת הזמנים של החלטת הממשלה. יוער כי לא ברור איזה מסגרת זמנים מדובר שעה שאין בהחלטה דד ליין ומועד לביצוע ההחלטה.

1.ב. גיבוש תוכניות עם יעדי השכלה ושכר

מטרת סעיף זה הינה להורות על משרד העבודה לגבש תוכנית עבודה מפורטת עם קביעת יעדי השכלה ושכר באשר לתוכניות האמורות. התוכנית תעבור את אישור אגף התקציבים וכן לעיון הרשות לפיתוח כלכלי חברתי של המגזר החרדי, על מנת להתאים את התוכנית באופן ממצה לקהילה החרדית תוך התחשבות בצרכי המדינה ועמידה ביעדים שהוצבו למיצוי פוטנציאל התעסוקה לשנת 2030.

סטטוס **לא יושם**

מתשובה שנמסרה ממשרד העבודה נראה כי בתוכנית העבודה שנמסרה לא צורפו יעדי השכלה ושכר ככל הנראה מאחר ואלו לא גובשו. אי גיבוש יעדי השכלה ושכר משאירה מקום לעמימות ובכך אי יכולת לבצע מעקב מספק אחר התקדמות התוכניות ומימוש הכספים בצורה מיטבית.

1.ג. הקצאת התקציב

מטרת סעיף זה הינה הקצאת התקציב אשר תיעשה על ידי אגף התקציבים. התקציב הינו בסך של 70 מיליון ש"ח אשר ייצא מתקציב שכבר הוקצה בחוק ההסדרים לנושא של תעסוקת והשכלת גברים חרדים.

סטטוס **יושם חלקית**

מתשובת משרד העבודה נמסר כי הועבר תקציב לרובם של התוכניות שפותחו למעט מרכזי החדשנות לפיתוח מרכז חדשנות לעידוד יזמות הייטק במגזר החרדי, מאחר והפניה התקציבית של רשות החדשנות לא נדונה בוועדת הכספים ועל כן חלק מתקציב הסעיף שעומד על סך 10 מיליון ש"ח לא הועבר.

2. התאמת התוכניות לאנשים עם מוגבלות

סעיף זה מטרתו לבחון את הצורך בקידום התוכניות האמורות לעיל תוך התאמה לאנשים עם מוגבלויות ובכך לשלב גברים עם מוגבלויות מהמגזר החרדי בתוכניות אלו ובהשכלה הגבוהה.

סטטוס **יושם חלקית**

מתשובת משרד העבודה נמסר כי בוצעה בחינה אך לא קיימת היתכנות לקידום החלטת ממשלה ייעודית לטובת אנשים עם מוגבלויות זאת בשל ריבוי משימות ואתגרי כוח אדם בעת הזאת.

חסמים ומאפשרים

חסמים

על פי ניתוח ממצאי המעקב ניתן להצביע על 3 **חסמים** מרכזיים:

מדיניות צבועה

מתשובת משרד העבודה עולה כי על אף שלמראית עין הממשלה מציבה יעדים נשגבים, הכלים להשגתם אינם פרקטיים מספיק והתכנון לקוי. נראה כי התקציב אינו מספק ואי יישום ההחלטה בשלמותה מייצרת מצב שבו גם הצעדים שננקטו לא יסייעו לאחוז התעסוקה בקרב הגברים החרדים לעלות. כך לדוגמה אף אם נפתחו תוכניות שונות לצורך לימודי ליבה כגון אנגלית ומתמטיקה, פיתוח מנגנון ההלוואות שהיה אמור להיפתח היה אמור לסייע לגברים חרדים שכבר עברו את שלב הלימודים הבסיסי ונמצאים בשלב מתקדם להתקדם ללימודים מתקדמים אפילו יותר, בין היתר, באמצעות הלוואות. אי פיתוח מנגנון הלוואות משאיר את רמת הלימודים במגזר ברמה בסיסית באופן שלא מסייע למשק.

תכנון וניהול

נראה כי היעדר לוח זמנים מחייב בהחלטת הממשלה, זאת, שעה שהיעד להעלאת אחוז התעסוקה הינה לשנת 2030 גורמת לכך שהתוכניות לא מתקדמות בקצב ראוי באופן שיהיה בו להשפיע על אחוז התעסוקה עד למועד האמור. היה צורך להכניס דד ליין לביצוע החלטת הממשלה ובכך לזרז את הגורמים השונים לעמוד בלוח הזמנים שנקבע על מנת שלהחלטה תהיה אפשרות לגרום לשינויים.

ניהול תקציב

עוד נראה כי היעדר אישור הכספים בוועדת הכספים של הכנסת מנעה את העברת חלק מהתקציב המיועד לתוכנית. כך הכספים שהיו אמורים להגיע דרך רשות החדשנות לצורך פיתוח מרכזי חדשנות ועידוד יזמי הייטק חרדיים לא הועבר ובכך התקציב הכולל להחלטה עמד על 60 מיליון ש"ח בלבד.

מאפשרים

על פי ניתוח ממצאי המעקב ניתן להצביע על 2 **מאפשרים** מרכזיים:

מבנה הסעיפים, חלוקת עבודה ברורה

בהחלטת הממשלה הוגדרו באופן ברור המשימות והגורם האמון על ביצוע הסעיף באופן שמייצר בהירות לגורמים העוסקים ביישום החלטת הממשלה וזאת על אף שילובם של מספר גורמים בהחלטה.

משאבים נדרשים

ציון גובה התקציב בגוף ההחלטה לצורך יישום ההחלטה כמו גם על מקורותיו של התקציב מביאה לבהירות ואפשרות יישום ההחלטה על בסיס המקורות התקציביים האמורים.

סיכום, תובנות ומסקנות

מבחינת יישום סעיפי החלטת הממשלה 1907, עולה כי מתוך 6 סעיפים שנכללו בהחלטה סעיף 1 יושם (17%), 3 סעיפים יושמו חלקית (50%) ו־2 סעיפים לא יושמו כלל (33%).

מכלל התחקיר שבוצע עולה כי למעשה הפעולות שבוצעו לא הצליחו להעלות את אחוז תעסוקת הגברים החרדים עד כה. יתרה מזאת, נסיבות החיים בעת כתיבת שורות אלו אשר בתוכן מלחמת "חרבות ברזל" וחוק הגיוס העומד בפתח גרמו למיתון של אחוזי התעסוקה[7] ואף הורידו את אחוזי התעסוקה שכן גברים חרדים שאינם זכאים לפטור מגיוס ובכל זאת מצטרפים לשוק העבודה הינם המועמדים הראשונים למעצר בגין אי גיוסם באופן שהסיג את הנתונים הקיימים.[8]

למעשה, נראה כי ביצוע חלקי של הסעיפים האמורים בהחלטת הממשלה מביאים לכך שהתוכנית והמענה להעלאת אחוזי הגיוס אינה עומדת ביעדים שאותם הציבה הממשלה קרי, 70% בשנת 2030.

לצורך שילוב החרדים באקדמיה ובשוק התעסוקה יש צורך בעבודה מסיבית ובתקציב רחב היקף על מנת שההשקעה תהא משתלמת. כך לדוגמה אי פתיחת מנגנון הלוואות לצורך תמיכה בסטודנטים חרדים גורמת לכך שהגבר החרדי אשר מעוניין לצאת ללימודים מתקדמים ולו מספר ילדים נזקק להשקעה כלכלית אשר לא בהכרח עומדת לרשותו באופן שלא מאפשר לו ללכת ללמוד מקצוע יציב. השלמת לימודי ליבה הינה צעד חשוב אך אינה המטרה שכן ילד חילוני ממוצע מסיים לימודי ליבה בתום לימודיו בבית הספר. על כן, השקעה בלימודי ליבה צריכה להיות צעד ראשון בתוך רשימת צעדים שבסופם יוכל הגבר החרדי לעבוד בעבודה מכובדת ולהשתכר בשכר גבוה ולהיות בתפקידים המובילים במשק. ראו דברים דומים לעניין האפקטיביות של מערכת החינוך החרדית לבנים, ויכולתם של בוגרי החינוך החרדי להשתלב בהשכלה גבוהה בדו"ח אגף הכלכלן הראשי, מאי 2024.[9]

כך, אי התייחסות למועצה להשכלה גבוהה בהחלטה הינה מתמיהה, שכן הגבר החרדי אשר השתמש בהצלחה בלימודי הליבה ובתכניות שסופקו על ידי הממשלה מכוח ההחלטה, אינו רשאי להיכנס לאוניברסיטה, לכאורה, מאחר ואין בידיו פסיכומטרי ונתונים מספיקים. האפשרות של בוגרי המגזר החרדי להיכנס אל תוך עולם האקדמיה נובע מתוך רצון טוב של המועצה להשכלה גבוהה ושל האוניברסיטאות להוריד את רף הקבלה ובכך לקבל גברים חרדים. אי הקצאת משאבים ייעודים ותוכניות העבודה יחד עם המל"ג עלולה להביא לכך שהגבר החרדי אמנם יעמוד וישתמש בתוכניות האמורות בהחלטה אך לא יהיה בידו לפרוץ את תקרת הזכוכית מעבר לכך.

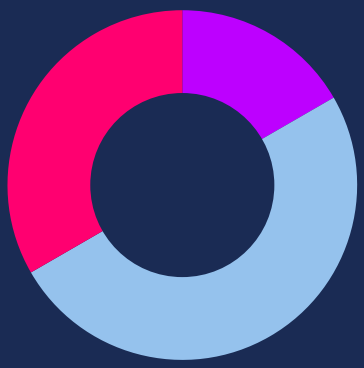

33.3% יושם
33.3% יושם חלקית
33.3% לא יושם

בנוסף, אי בניית תוכנית המציבה יעדי השכלה ויעדי שכר מעקרת מתוכן את ההחלטה שכן מדדים אלו הינם חיוניים וקריטיים למדידת ההצלחה בתעסוקת גברים חרדים בכלל ובתוכניות שנפתחו מכוח ההחלטה בפרט.

על מקבלי ההחלטות לתכנן את התוכניות כראוי שכן קצב התפתחות הילודה בחברה החרדית, אשר לפי התחזית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בעוד 20 שנה (2045)

7 https://www.idi.org.il/media/27145/statistical-report-on-ultra-orthodox-society-in-israel-2024.pdf

8 https://www.taubcenter.org.il/wp-content/uploads/2025/01/Labor-2024-HEB-3.pdf

9 https://www.gov.il/BlobFolder/dynamiccollectorresultitem/periodic-review-27052024/he/weekly_economic_review_periodic-review-27052024.pdf

שיעורה צפוי לעלות ל־22% ותעמוד על 3.2 מיליון איש, ובעוד 40 שנה החברה החרדית צפויה להיות כשליש (32%) מאזרחי המדינה, מחייבת צעדים מידיים לצורך שילובם במשק. אי שילובם במשק יפגע בשוק התעסוקה ובמשלמי המיסים באופן נחרץ.

סיבה נוספת לקושי בהעלאת אחוזי הגברים העובדים מהציבור החרדי על פי הנתונים שהוצגו בוועדת החוץ והביטחון[10] על ידי אגף התקציבים,[11] הינה כי סוגיית תעסוקת גברים חרדים כרוכה בסוגיית הגיוס. ככל שסוגיית הגיוס לא תוסדר כראוי יהיה קשה לקדם שילוב אפקטיבי של גברים חרדים בשוק העבודה.

ובנימה אישית רציתי לציין כי אני (כותב הדוח) גדלתי בחברה החרדית ויצאתי ממנה, את ההשכלה שלא קיבלתי בילדותי ובנערותי נאלצתי להשלים בשלב מאוחר יותר, בתהליך מורכב שדרש מאמץ רב ותמיכה מאנשים טובים לאורך הדרך. השלמה של לימודי הליבה בצורה יסודית אשר תוכל להועיל בהמשך הדרך ואף לסלול את הדרך למקצוע איכותי, היא מלאכה הדורשת פניות נפשית רגשית וכלכלית. כל שכן שהשלמת לימודי ליבה לצעיר חרדי, אשר ככל הנראה מדובר לאחר נישואין, מביאה לקושי כלכלי באופן הסולל את דרכו לעבודות שבהן הכסף הינו מהיר אך העבודות הינן פשוטות ואשר לרוב לא מסייעות במיסים שכן הינם זכאים לנקודות זיכוי ומונעות את קידומו של המשק.

עוד אציין כי גם במסגרת כתיבת הדוח וניסיון המוניטור לקבל את הנתונים בדבר התקדמות ביצועה של החלטת הממשלה נתקלנו בחוסר שיתוף פעולה מופגן ובגרירת רגליים במשך חודשים רבים הן מצד משרד העבודה והן מצד הרשות לפיתוח כלכלי חברתי של המגזר החרדי תוך אי עמידה בחובות חופש המידע המוטלים על גופים אלו כגופים ממשלתיים.

למעשה, מדיניות הממשלה במתן הטבות לצעירים החרדים יוצרת תמריץ שלילי רחב היקף להשתלבות במשק, כפי שצוין בדוחות עבודה של אגף הכלכלן הראשי במשרד האוצר,[12] ובדוח השנתי של בנק ישראל לשנת 2024.[13] שכן פעמים רבות בגין היציאה לשוק העבודה, בפרט כשהעבודה אינה בשכר גבוה, נפגעת הזכאות לסיוע במעונות הילדים ובתחומים נוספים. על נבחרי הציבור לבחון מחדש את מערך התמריצים הכולל לצעיר החרדי אשר מעוניין להשתלב בשוק התעסוקה ולהסיר חסמים שעלולים למנוע ממנו לקבל החלטה שכזו אשר תפלה אותו לרעה ביחס לציבור ולקהילה ממנה הוא מגיע ולהטבות שהם זכאים להם. שילוב הציבור החרדי בשוק התעסוקה הינה הכרחית לצורך קידום המשק, וכפי שנאמר בפרקי אבות "כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון" (פרק ב' משנה ב').

מצאתי לסיים עם מילים חשובות שכתב מבקר המדינה בדוח הנגשת ההשכלה הגבוהה לחברה החרדית – ביקורת מעקב "שילוב האוכלוסייה החרדית בהשכלה הגבוהה ובתעסוקה איכותית הוא יעד לאומי של מדינת ישראל. ההשכלה הגבוהה היא בסיס להשתלבות ולהצלחה בשוק התעסוקה, וחלק ניכר מתחומי העיסוק במשק חסומים בפני מי שחסרים השכלה זו. שיעור ההשתתפות הנמוך של האוכלוסייה החרדית בשוק התעסוקה בעיקר בקרב הגברים (53% בקרב החרדים לעומת 87% בקרב יהודים שאינם חרדים) פוגע לא רק במעמדם הכלכלי האישי, הוא גם מאט את ההתקדמות הכלכלית של המשק בכללותו. לפיכך יש חשיבות לתוכניות להנגשת ההשכלה הגבוהה לחברה החרדית. זאת, בעיקר לגברים החרדים, ששיעורי התעסוקה וההשכלה האקדמית שלהם נמוכים מאוד".[14]

10 https://main.knesset.gov.il/Activity/Committees/ForeignAffairs/Pages/CommitteeAgenda.aspx?tab=3&ItemID=2217099

11 https://fs.knesset.gov.il/25/Committees/25_ci_bg_4271969.pdf

12 https://www.gov.il/BlobFolder/reports/article_10122019/he/economy_and_research_Articles_Article_10122019.pdf

13 https://www.boi.org.il/media/rabpf0bd/binder-26032025.pdf
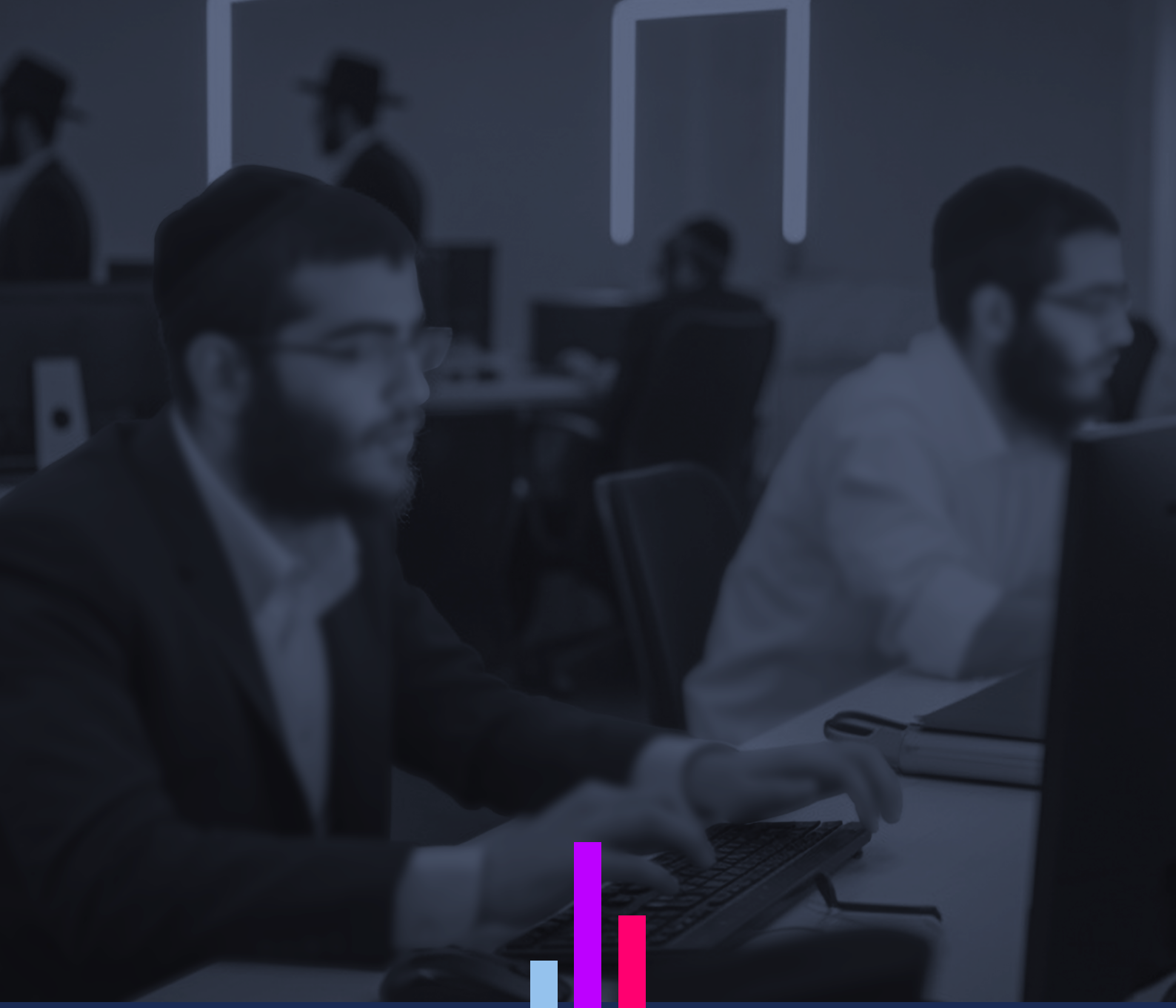
14 https://library.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2025/2025-05/2025-05-302-Orthodox.pdf